

TUTUSTUTAAN DRAAMATYÖSKENTELYYN

Jakson tarkoitus ja etenemistapa: *Tutustutaan draamatyöskentelyyn* -jakson tarkoitus on tehdä draamatyöskentelyä tutuksi ryhmälle. Sitä voi käyttää joko yksinään tai erillisenä johdantona jaksoon nimeltä *Fiktiossa*. Lisäksi jakso toimii harjoitevarastona silloin, kun tarvitaan lämmittelyharjoitteita *Fiktiossa*-jaksolle.

Jakso etenee asteittain: matalan kynnyksen harjoitteista edetään vähitellen kohti vaativampia. Toiminnallisen työskentelyn rinnalla osallistujaa ohjataan refleктоimaan kokemustaan ns. mukavuusalue tehtävän avulla.

Ryhmän koko ja aikaisempi kokemus: Tutustumisjakso toimii parhaiten, kun ryhmän koko on 7-12. Ohjaaja tai ohjaajat ovat tässä luvussa mukana. Heidän osallistumisensa auttaa muitakin osallistumaan. Jakso on suunniteltu ryhmälle, jonka jäsenillä ei ole aikaisempaa kokemusta draamatyöskentelystä, mutta joka on ainakin jossain määrin ryhmätetty jo aikaisemmin.

Välineet ja tila: Tutustumisjaksolla tarvitaan kyniä, post-it -lappuja ja A4-kokoisia papereita, jokaista sama määrä kuin on osallistujia. Osallistuja tarvitsee myös kansion tms., johon hän tallettaa jakson aikana tuottamansa materiaalin myöhempiä yksilövalmennustapaamisia varten. - Työskentelytilan on tärkeää olla sen verran iso, että osallistujat mahtuvat hyvin liikkumaan siellä. Tärkeää on myös, että ryhmä saa olla tilassa omissa rauhassaan.

Työskentelyn kesto ja tauotus: Aikaa tutustumisjaksoon on hyvä varata 2,5 – 3 tuntia. Yksittäiseen harjoitteeseen kuuluva aika riippuu ryhmän koosta ja harjoitteen tyypistä. Vain muutama harjoitteista on luonteeltaan sellaisia, että niillä on selvä päättymispiste; muissa sopivan keston arvioi ohjaaja. Harjoitetta kannattaa jatkaa niin kauan, että ryhmä lämpenee ja tekeminen alkaa sujua, mutta ei niin kauan, että vireys alkaa laskea.

Tutustumisjakson puoleen väliin on syytä sopia noin 15 minuutin tauko. Jos työskentelyn aikana näyttää siltä, että tarvitaan yksi tai kaksi lyhyttä taukoa lisäksi, ne sijoitetaan mukavuusalue tehtävien yhteyteen.

Mukavuusalueympyrä: Tutustumisjaksoon liittyy yksilö tehtävä, Mukavuusalueympyrä. Ympyrän avulla osallistuja seuraa omaa kokemustaan tutustumisjakson harjoitteista. Kokemukseen liittyvää

”kirjanpitoa” tarkastellaan tutustumisjakson jälkeen, kun ryhmä arvioi, jatketaanko draamatyöskentelyä.

TUTUSTUTAAN DRAAMATYÖSKENTELYYN

Esitehtävä osallistujille ennen kuin siirrytään draamatyöskentelylle varattuun tilaan: Kirjoita post it -lappuun tilanne, jossa sinulla oli hyvä fiilis. Talleta lappu omaan kansioosi, tarvitset sitä myöhemmin.

Tilan valmistelut:

Tila voidaan valmistella ohjaajien harkinnan mukaan joko ennen ryhmän saapumista tai yhdessä ryhmän kanssa. Molemmat vaihtoehdot virittävät ryhmää työskentelyyn, mutta fyysinen toiminta, kuten huonekalujen siirtely, helpottaa siirtymistä keholliseen työskentelyyn.

Jos työskentelytilassa on huonekaluja, ne siirretään syrjään. Tavoitteena on tyhjä tila, jossa voi liikkua vapaasti ja itseään kolhimatta. Mahdolliset istuimet sijoitetaan esimerkiksi pöytien alle.

Johdanto. Aloitetaan seisaaltaan piiristä, kasvot piirin keskustaan päin. Ohjaaja kertoo, että tullaan kokeilemaan draamatyöskentelyä eli ryhmämuotoista, ohjattua toimintaa, jonka avulla saadaan tietoa omasta itsestä. Tätä tietoa käytetään myöhemmin yksilövalmennuksessa oman tulevaisuuden suunnittelun apuna.

Todetaan, että tällä kerralla tutustutaan draamaan työtapana. Tutustumisjakson jälkeen päätetään yhteisesti, tehdäänkö draamaa uudestaan.

Lisäksi ohjaaja kertoo, että draamaan tutustumisen jaksolla jokainen kirjaa harjoitteiden lomassa tuntemuksiaan ns. mukavuusalueympyrän avulla. Katsotaan aluksi, mikä tämä ympyrä on, ja harjoitellaan sen käyttöä.

Mukavuusalueympyrä. Piirrä samaasi A4-kokoiseen paperiin kolme isoa, sisäkkäistä ympyrää. Uloin hipoo paperin reunoja, ja sisimmän halkaisija on noin 5 cm.

Mukavuusalueympyrään tehdään merkintä jokaisen harjoitteen jälkeen. Jokainen sisäkkäisistä ympyröistä kuvaa omanlaistaan kokemusta toiminnasta.

Sisimmän ympyrän alue kuvaa kokemusta, jossa ei tunnu mitenkään erityiseltä. Tälle alueelle sijoittuvat toiminnat, jotka ovat sinulle tuttuja ja tavallisia; kyseessä on sinun ns. mukavuusalueesi. Mukavuusalueelle sijoittuviin toimintoihin ei liity itsen haastamista eikä usein myöskään kehittymistä.

Seuraavan ympyrän alueelle sijoittuvat toiminnat, jotka tuntuvat sinusta enemmän tai vähemmän vierailta tai haastavilta. Kyseessä on ns. epämukavuusalue. Tällä alueella toimiminen kehittää sinua, varsinkin, jos toistat vieraalta tuntuvaa toimintaa useamman kerran. Lisäksi toistuva käyminen epämukavuusalueella laajentaa vähitellen mukavuusalueettasi. Ensin vieraalta tuntuneista toiminnoista tulee tutumpia; olet oppinut uutta ja kehittynyt.

Uloin ympyrä kuvaa kokemusta, jota voisi kuvata sanalla paniikki. Jos toiminta tuntuu niin epämukavalta, että se vie paniikkialueelle, huomio menee selviytymiseen. Paniikkialueella käydään elämässä väkisinkin välillä, mutta koska siellä ei tapahdu kehitystä, niin tietten tahtoen sinne ei kannata mennä.

Ympyrää käytetään siten, että jokaisen harjoitteen jälkeen jokainen käy merkitsemässä omaan ympyräkuvioonsa harjoitteen järjestysnumeron kohtaan, joka kuvaa hänen tuntemuksiaan harjoitteen aikana. Merkintöjen tarkoitus on antaa jokaiselle tietoa hänestä itsestään. Harjoitteista ei siis keskustella, vaan jokainen merkitsee tuntemukset ympyrään itsekseen. Ympyrään tehtyjä merkintöjä tarkastellaan jakson lopuksi, ja silloin niistä voi kertoa muille sen verran kuin haluaa.

Harjoitellaan ympyrän käyttöä. Työskentelyn ensimmäinen vaihe on **Draamasopimus**. Käymme sen läpi ensin, ja sen jälkeen kirjaamme kukin omaan mukavuusalueympyräämme, millainen oli kokemuksemme draamasopimuksen tekemisen aikana.

1. Draamasopimus. Seisaallaan piirissä, kasvot piirin keskustaan päin. Ohjaaja käy läpi työskentelyn periaatteet seuraavasti:

Jotta työskentely toimii, tarvitaan ns. draamasopimus. Sopimuksen tarkoitus on varmistaa työskentelylle rauhalliset olosuhteet ja turvata jokaiselle oikeus ja velvollisuus huolehtia työskentelyn aikana omasta voinnistaan.

Ensimmäinen asia, josta sovimme, on työskentelyn aikataulu. Meillä on yhteensä X tuntia aikaa tutustua draamatyöskentelyyn, ja puoleessa välissä pidämme noin Y:n mittaisen tauon. Lisäksi, jos tarvitaan, voimme pitää yhden tai kaksi lyhyttä wc-taukoa. Sopiiko tällainen järjestely teille?

Toiseksi on tärkeää, että puhelimet pidetään äänettöminä ja että niitä ei katsota työskentelyn aikana. Tuntuuko teistä tarpeelliselta, että osoitamme tilasta erityisen paikan, johon puhelimen voi työskentelyn ajaksi jättää? (Harkintansa mukaan ohjaaja voi tässä kohtaa sopia ryhmän kanssa myös siitä, että työskentelyn aikana ei keskustella, ellei ohjaaja siihen kehota.)

Kolmanneksi draamatyöskentely herättää ajatuksia, tunteita ja tuntemuksia. Se kuuluu asiaan. Jos kuitenkin työskentelyn aikana tulee hetki, jolloin sinusta tuntuu, että se, mitä ollaan tekemässä, ei ole sinulle hyväksi, vetäydy työskentelystä. Sivuun siirtymistä ei tarvitse selittää eikä perustella, ja mukaan voi palata heti itselle sopivan hetken tullen. - Mikä voisi olla sellainen paikka tässä tilassa, johon voi tarvittaessa mennä seuraamaan työskentelyä ja odottamaan, että osallistuminen tuntuu taas mahdolliselta?

Hyvä. Kokeillaan sitten Mukavuusalueympyrää.

Mukavuusalueympyrä. Jokainen käy merkitsemässä omaan ympyräkuvioonsa ykkösen sille kohtaa, mikä parhaiten kuvaa hänen kokemustaan draamasopimuksen tekemisen aikana. Palataan takaisin piiriin.

2. Nimi ja fiilis

Piirissä edelleen, kasvot keskustaan päin. Ole ohjaajana mukana piirissä ja selitä harjoitteen kulku. Yksi osallistuja kerrallaan ottaa asennon tai tekee liikkeen tai eleen, joka kuvaa hänen tämänhetkistä fiilistään. Samalla hän sanoo oman nimensä. Ennen kuin siirrytään piirissä seuraavaan henkilöön, kaikki toistavat äskeisen nimi + liike -yhdistelmän yhtä aikaa. Sitten vuoro vaihtuu piirissä seuraavalle. Hän tekee omaa fiilistään kuvaavan liikkeen ja sanoo nimensä, ja tämä toistetaan koko ryhmän voimin. Sitten vuoro vaihtuu taas, ja niin edelleen; käydään kierros läpi.

Ohjaajana tähdennä, ettei tarvitse tehdä mitään erityistä: ainahan me olemme jossakin asennossa, ja liikkeestä tai eleestä menee hyvin ensimmäinen liikahdus, jonka vuorossa olija tekee – olipa se tarkoitettu tai ei.

Aloita harjoite itse tekemällä jokin selvä liike. Älä kuitenkaan vaadi samaa muilta, vaan ole valmis tarvittaessa nappaamaan kiinni asennosta, jossa vuorossa olija jo valmiiksi on: kehota häntä pitämään asento sellaisenaan ja sanomaan nimensä tästä asennosta. Olennaista harjoitteessa on, että jokaisen nimi sanotaan ja että muut ottavat mahdollisimman tarkasti saman asennon kuin vuorossa olija.

Mukavuusalueympyrä. Jokainen käy merkitsemässä omaan ympyräkuviionsa kakkosen sille kohtaa, mikä parhaiten kuvaa hänen kokemustaan Nimi ja fiilis -harjoitteen aikana. Palataan takaisin piiriin.

3. Nimi ja fiilis isoilla kirjaimilla

Muunnellaan äskeistä harjoitetta. Suurennetaan liikettä ja ääntä piirissä vähitellen. Jokainen sanoo vuorollaan nimensä ja näyttää fiiliksensä samoin kuin edellisessä, mutta nyt sitä eivät toistakaan kaikki yhtä aikaa, vaan toistaminen tehdään vuoron perään yksi kerrallaan niin, että ääni kovenee ja liike isonee toisto toistolta.

Aloittajan vieressä seisova siis toistaa sen, mitä aloittaja teki, mutta vähän isommin, seuraava toistaa sen, mitä edellinen teki, mutta taas pikkuisen isompana, sitä seuraava taas hiukan isompana jne. Ohjaaja kannustaa ja toimii itse esimerkkinä.

Jatketaan kierros ympäri, eli kunnes jokainen on suurentanut lähtökohtana ollutta nimeä ja liikettä. Sitten vaihtuu aloittaja, eli siis myös nimi ja liike vaihtuvat, ja taas suurennetaan. Jatketaan, kunnes jokaisen nimeä ja liikettä on jokainen vuorollaan suurentanut.

Mukavuusalueympyrä. Samoin kuin edellä, mutta nyt ympyrään merkitään numero 3.

4. Mörköhippa

Yksi on hippa, joka ajaa muita takaa siten, että liikkuu ja äänтелеe valitsemallaan tavalla. Kaikki muutkin omaksuvat hipan liikkeen ja äänen heti sen nähtyään. Kaikki siis pitävät samanlaista ääntä, liikkuvat samalla tavoin – ja samaa vauhtia. Kun hippa sitten saa läpsäistyä jotakuta olkapäälle, uusi hippa aloittaa uuden ääntelyn ja liikkumistavan.

Mukavuusalueympyrä. Merkitään ympyrään numero 4.

5. Parista kiinni

(Huom. tämä harjoite vaatii toimiakseen vähintään 7 osallistujaa, joista ohjaaja voi olla yksi. Ennen harjoitetta saattaa olla tarpeen tehdä katsekontaktiharjoitteita. **Katsekontaktiharjoitteet 1 ja 2** on selostettu tiedoston lopussa, kohdissa 11. ja 12.)

Kaksi sisäkkäistä piiriä, kaikki seisovat kasvot piirin keskustaan päin. Sisäpiirin kannattaa olla niin iso, että sen poikki kävelemiseen tarvitaan vähintään 4 askelta. Ulkopiiri asettuu sisäpiirin taakse siten, että sisäpiiriläisen selän takana käsivarren mitan päässä seisoo aina ulkopiiriläinen.

(Kokeilkaa, että välimatkaa on konkreettisesti käsivarren mitta!) Kohdakkain seisovat sisä- ja

ulkopiiriläinen muodostavat parin. Yhden ulkopiiriläisen kohdalla ei kuitenkaan ole sisäpiiriläistä; yksi ulkopiiriläisistä on siis pariton.

Harjoitteen idea on, että pariton kutsuu itselleen paria kohottamalla kulmiaan jollekulle sisäpiirissä olijalle. Kutsun saanut lähtee välittömästi kohti kutsun esittäjää. Silloin lähtijän pari (eli ulkopiirissä hänen kohdallaan seisova) koettaa ehtiä koskettaa lähtijää olkapäähän, ennen kuin tämä ehtii pois hänen ulottuviltaan.

Ulkopiiriläiset eivät saa liikkua paikoiltaan. Lisäksi on tärkeää, että kaikki seuraavat koko ajan, mihin parittoman katse kohdistuu.

Säännöt ovat siis: Pariton aloittaa harjoitteen kohottamalla kulmiaan jollekulle sisäpiirissä olijalle. Kun saat kutsun, lähdet kutsujaa kohti. Kun parisi lähtee liikkeelle, kosketat häntä olkapäähän. Jos taas lähtijä ehtii pois ulottuviltasi, sinusta tulee uusi kutsun esittäjä.

Tärkeää harjoitteen onnistumiseksi: Kehota kaikkia osallistujia pyrkimään katsekontaktiin parittoman kanssa ja neuvo paritonta katsomaan yksiselitteisesti silmiin sitä henkilöä, jolle hän kutsun esittää.

Mukavuusalueympyrä. Numero 5.

6. Samurai

Piirissä seisaallaan. Harjoitteen idea on, että kolme piirin kehällä vierekkäin seisovaa osallistujaa muodostaa yhdessä liikkuvan kuvan, joka esittää kolmea samuraita. Sen jälkeen vuoro vaihtuu, ja kolme muuta vierekkäistä osallistujaa tekee uuden, samanlaisen kuvan. (Harjoitteen selostamista helpottaa, kun nimeää keskimmäisenä seisovan pääsamuraksi ja hänen molemmilla puolillaan seisovat sivusamuraksi.)

Ohjaaja on ensimmäinen pääsamurai. Hän aloittaa harjoitteen ottamalla leveän haara-asennon ja nostamalla edessä alhaalla yhteen liitetyt kätensä pänsä päälle (kuin nostaisi suuren miekan).

Samalla hän karjaisee: "Hai!" Samaan aikaan pääsamurain oikealla ja vasemmalla puolella seisovista osallistujista tulee sivusamuraita. Hekin liittävätkin omat kätensä yhteen kuin pitelisivät miekkaa, mutta "miekan kädensija" nouseekin golflyönnin tyyliä sivusamurain ulko-olkapäälle tasolle. Sen jälkeen sivusamurait "lyövät" yhtä aikaa kuvitteellisilla miekoillaan pääsamuraita keskivartaloon: "Hai!" Pääsamurai taipuu lyönnin voimasta vyötäröstään eteenpäin, pudottaa miekkansa rintansa tasolle ja osoittaa sillä seuraavaa pääsamuraita: "Hai!" Tämä nostaa miekkansa: "Hai!". Samalla uudet sivusamurait aktivoituvat, nostavat miekkansa jne.

Kyseessä on siis eräänlainen viesti, joka kulkee ristiin rastiin piirissä. Pyrkimys on, että päästään tasaiseen Hai! Hai! Hai! -rytmiin, yhteistyöhön sivusamuraiden välillä ja reiluihin, suuriin liikkeisiin ja ääniin.

Ohjaajan heittäytyminen harjoitteeseen on tärkeää, samoin se, että harjoitetta jatketaan riittävän kauan. Ryhmää on hyvä rohkaista sanomalla, että tärkeää on isot liikkeet ja kuuluva ääni - ei väliä, vaikka ne tulisivat ”vääriin” paikkoihin.

Mukavuusalueympyrä. Numero 6.

TAUON PAIKKA

7. Menin kerran tavarataloon

Taas piirissä seisaallaan. Yksi kerrallaan käymme ostoksilla tavaratalossa, jossa on kaikkea (siis myös abstraktioita). Ohjaaja aloittaa harjoitteen työntelemällä piirin keskellä kuvitteellista ostoskärryä sanoen: ”Menin kerran tavarataloon ja ostin sieltä X (esim. sateenvarjon).” Heti kuultuaan, mitä ”asiakas” ostaa, jokainen piirissä oleva osallistuja asettuu asentoon, joka vastaa hänen ensimmäistä mielikuvaansa kyseisestä asiasta tai esineestä. Sitten ”asiakas” valitsee ”hyllystä” jonkin X:istä, ja siitä, joka valittiin, tulee seuraava ”asiakas”. Valintoja ei perustella, ne vain osoitetaan kädellä viittaamalla, ja harjoitetta jatketaan saman tien eteenpäin.

Mukavuusalueympyrä. Numero 7.

8. Olen puu, olen omena

Jälleen piirissä seisaallaan. Kolme osallistujaa muodostaa yhteisen patsaan piirin keskelle siten, että patsaaseen asetutaan yksi kerrallaan. Sen jälkeen kaksi patsaan muodostaneista palaa paikoilleen piirin kehälle ja kolmas aloittaa uuden patsaan uudesta aiheesta.

Ohjaaja aloittaa ensimmäisen patsaan astumalla piirin keskelle ja ottamalla asennon, joka kuvaa hänen mielikuvaansa jostakin, mitä patsas esittää. Samalla hän sanoo, mikä hän on (esim. ”Olen puu”). Nyt ”puu” pysyy asennossaan piirin keskellä, ja seuraavaksi kuka tahansa piiristä voi liittyä patsaaseen. Se tehdään astumalla piirin keskelle, sijoittumalla patsaan osaksi ja sanomalla samalla oma rooli patsaassa (”Olen omena”). Patsaaseen mahtuu vielä kolmaskin elementti, samalla periaatteella (esim. ”Olen oksasakset”).

Kun patsaassa on kolme elementtiä, sen aloittaja purkaa patsaan. Hän päättää, kumpi viimeksi tulleista jää keskelle aloittaakseen uuden patsaan: (Esim.) ”Oksasakset jää”. Tämän jälkeen ”puu” ja ”omena” palaavat piirin kehälle ja ”oksasakset” aloittaa kokonaan uuden patsaan, (esim.) ”Olen pöytäliina”.

Kun harjoitetta on tehty riittävän kauan, ohjaaja voi kannustaa tekemään patsaan, johon koko ryhmä vähitellen liittyy. Usein käy muutoinkin niin, että kun ryhmä lämpenee, kolmen patsaat paisuvat huomaamatta neljän ja vielä useammankin kehon patsaiksi.

Mukavuusalueympyrä. Numero 8.

9. Kone

Koko ryhmän yhteinen, liikkuva ja äänitelevä patsas. Rakentuu osa kerrallaan kuten patsaat Olen puu, olen omena -harjoitteessa.

Ohjaaja aloittaa koneen piirin keskeltä: hän alkaa toistaa jotakin liikettä ja ääntä. Seuraava halukas liittyy koneeseen tuomalla siihen oman liikkeensä ja äänensä; koneen osat toimivat siis yhtä aikaa ja tekevät eri asioita. Vähitellen koneeseen liittyy lisää väkeä, jokainen omine liikkeineen ja äänineen. Lopulta kaikki osallistujat ovat osia tässä yhteisessä koneessa, ja on aika katsoa, millainen kone on saatu aikaiseksi.

Jokainen voi vuorollaan poistua koneesta hetkeksi, kiertää sen ja miettiä samalla, mikä kone on kyseessä. Mitä (abstraktia) asiaa kone voisi mielestäsi kuvata?

Kun kaikki ovat kiertäneet koneen, ohjaaja pysäyttää sen ("Kone seis!"). Käydään keskustelu siitä, mikä kone on kyseessä. Tuottaako kone jotakin? Mitä se tekee?

Jos ryhmä tuntuu valmiilta ja aikaa on, voidaan tehdä vielä toinen kone. Nyt kuitenkin päätetään ensin siitä, mikä kone on kyseessä, ja tehdään itse kone vasta sitten.

Mukavuusalueympyrä. Numero 9.

10. Hetken merkitseminen

Ohjaaja: Mieti tämänpäiväistä työskentelyä kokonaisuudessaan. Mikä kohta jäi mieleesi? Missä olit ja mitä teit? Siirry paikkaan, missä olit, ja asetu ikään kuin tekemään sitä, mitä tuolloin teit.

Ohjaajat kiertävät vuoron perään jokaisen osallistujan luona. Kun ohjaaja koskettaa olkapäätäsi, voit halutessasi kertoa, missä olet ja mitä tekemässä. On kuitenkin lupa olla myös hiljaa.

Lopuksi:

Keskustelu mukavuusalueympyröistä. Millaisia havaintoja teet omasta ympyrästäsi harjoitteiden 1 – 9 ajalta? Mihin kohtaan ympyrää sijoitat asian, jonka kirjoitit post it -lapulle ennen työskentelyn aloittamista?

Keskustelu työskentelyn jatkosta. Jatketaanko draamatyöskentelyä nyt läpi käydyn tutustumisjakson jälkeen, vai riittääkö tämä tällä erää?

Tutustumisjakso on suunniteltu sitä varten, että ryhmä saa kokemuksen draamatyöskentelystä ja voi sen perusteella päättää, jatketaanko draaman parissa. Mikäli työskentelyä päätetään jatkaa, seuraavalla kerralla siirrytään jaksoon *Fiktiossa*. Tällöin tutustumisjakso toimii varastona, josta ohjaaja käyttää harjoitteita virittämään ryhmää *Fiktiossa*-jakson työskentelyyn.

Varaharjoitteita:

11. Katsekontaktiharjoitus 1

Piirissä seisaallaan. Kaikki kääntävät päänsä vasemmalle ja alkavat kiertää piiriä katseellaan myötäpäivään. Katse pidetään piirissä seisovien silmien korkeudella, ja kun kierros on valmis, aloitetaan saman tien uusi kierros, edelleen myötäpäivään.

Kun kahden henkilön katseet kohtaavat, heidän tehtävänsä on vaihtaa heti paikkaa keskenään. Paikkaa vaihdetaan kävelemällä piirin keskustan läpi uudelle paikalle. Uudella paikalla aloitetaan katseella uusi kierros, edelleen myötäpäivään.

12. Katsekontaktiharjoitus 2

Piirissä seisaallaan. Kaikki katsovat aluksi varpasiinsa. Kun ohjaaja laskee N-Y-T-Nyt, kaikki nostavat katseensa piirissä seisovien silmien korkeudelle.

Kun katse nostetaan, jokaisella on kolme mahdollisuutta valita katseensa suunta. Voi katsoa vasempaan tai oikeaan (lähelle tai kauemmas), tai sitten voi katsoa suoraan eteen. Kun kahden henkilön katseet kohtaavat, heidän tehtävänsä on vaihtaa heti paikkaa keskenään. Paikkaa vaihdetaan kävelemällä piirin keskustan läpi uudelle paikalle.

Sen jälkeen uusi kierros: N-Y-T:n aikana katsotaan aina varpaita, ja Nyt-sanalla katse nostetaan.